

ХУДУДЛАРДА ИҚТИСОДИЙ ЎСИШНИ ТАЪМИНЛАШ ВА АҲОЛИ ТУРМУШ СИФАТИНИ ЯХШИЛАШНИНГ ТАШКИЛИЙ- ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНИШ ХОЛАТИ

Турдимуратов Максуд Музаффарович

Жиззах политехника институти

“Иқтисодиёт ва менежмент” кафедраси катта ўқитувчиси

Аннотация: Худудларда иқтисодий ўсишни таъминлаш ва аҳоли турмуш сифатини яхшилашнинг ташкилий-иқтисодий ривожланиш ҳолати ҳар бир ҳудуднинг ўзига хос хусусиятларини, табиий ресурслар, демографик вазият, маъмурий-ҳудудий тузилиши ва салоҳиятига қараб иқтисодий ривожлантиришини талаб қилади. Ҳар бир ҳудуд аввало ўз имкониятлари жиҳатидан бир-биридан фарқланади, шунинг учун унинг кенг қамровли ва комплекс баҳолаш имкониятини ўргангани иқтисодий ўсиш даражаси, барқарор иқтисодий тараққиётни таъминлаш, рақобатбардошлик даражасини, янги иш ўрнининг яратилиши, демографик ҳолат, ижтимоий турмуш ва ижтимоий инфратузилмаси алоҳида эътиборга олинishi лозимлиги тўғрисида тавсиялар берилган.

Калит сўзлар: Табиий ўсиш, инфратузилма, турмуш сифати, даромад, камбағалликни қискартириш, қонун ва қарорлар, хориж тажрибаси, бошқариш органлари, тадбиркорлик, ишибилармонлик, статистика, самарадорлик, иқтисодий ўсиш, самарадорлик, истеъмол савати табиий ресурслар.

СОСТАЯНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В ЦЕЛЯХ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА И ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ В РЕГИОНАХ

Турдимуратов Максуд Музаффарович

Джизакский политехнический институт

Старший преподаватель кафедры “Экономики и менеджмента”.

Аннотация: Состояние организационно-экономического развития регионов для обеспечения экономического роста и повышения качества жизни населения требует экономического развития в зависимости от специфики каждого региона, природных ресурсов, демографической ситуации, административно-территориального устройства и потенциала. Каждый регион отличается, прежде всего, своими возможностями, поэтому его комплексная и всесторонняя оценка должна ориентироваться на экономический рост, устойчивое экономическое развитие, конкурентоспособность, создание рабочих мест, демографическую ситуацию, социальную жизнь и социальную инфраструктуру.

Ключевые слова: Естественный прирост, инфраструктура, качество жизни, доход, сокращение бедности, законы и постановления, зарубежный опыт, органы управления, предпринимательство, бизнес, статистика, эффективность, экономический рост, потребительская корзина, природные ресурсы.

THE STATE OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT IN THE REGIONS TO ENSURE ECONOMIC GROWTH AND IMPROVE THE QUALITY OF LIFE

Turdimuratov Maqsud Muzaffarovich
Djizak Polytechnic Institute
Senior lecturer of the Department of Economics and management

***Annotation:** The state of organizational and economic development of the regions to ensure economic growth and improve the quality of life of the population requires economic development depending on the specifics of each region, natural resources, demographic situation, administrative-territorial structure and potential. Each region differs primarily in terms of its capabilities, so its comprehensive and comprehensive assessment should focus on economic growth, sustainable economic development, competitiveness, job creation, demographic situation, social life and social infrastructure. recommendations on the need for*

***Key words:** Natural growth, infrastructure, quality of life, income, poverty reduction, laws and regulations, foreign experience, government, entrepreneurship, business, statistics, efficiency, economic growth, consumer basket, natural resources.*

Кириш

Мамлакатимизда ҳудудларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланиши ва аҳоли турмуш даражасининг яхшиланишида давлат ва ҳукумат томонидан амалга оширилаётган ислохотларнинг натижадорлиги ифодаланadi. Бундай ислохотлар самарадорлиги аввало кишилар учун муносиб турмуш тарзининг яратилганлигида ҳамда аҳолининг ҳар томонлама қулай шарт-шароитларда истиқомат қилишларига боғлиқ бўлади.

Адабиётлар тахлили

Иқтисодий ўсиш фақат ривожланишни таъминлаш воситасигагина эмас, балки ривожланиш мақсадига айланди. Айрим мутахассисларгина иқтисодий ўсишга фақат ривожланиш воситаси деб қарар эдилар. Нобель мукофотининг лауреати Артур Льюис (1955) ривожланишнинг мақсади “инсон танловини кенгайтириш” деган хулосага келган Узоқ вақт давомида дунёда иқтисодий ривожланиш концепцияси якка ҳукмрон бўлиб келган.

Қисқача айтганда, ушбу концепциянинг моҳияти ниҳоятда содда ва тушунарли: иқтисодиёт ва меҳнат самарадорлигининг ўсиш суръати юқори бўлган, ялпи ички маҳсулоти (ЯИМ) ва аҳоли жон бошига ўртача даромади юқори бўлган мамлакат фаровон ҳисобланади[3].

Тадқиқот методологияси

Тадқиқот жараёнда тадбиркорлик фаолияти молиявий муносабатларининг ташкилий-услубий асосларини ўрганишга илмий-

тадқиқотнинг танланма адабиётлар таҳлили, диалектик ва тизимли ёндашув, социологик тадқиқот, қиёсий ва солиштирма таҳлил, таққослаш, гуруҳлаштириш каби усулларида фойдаланилди.

Таҳлил ва натижалар муҳокамаси (асосий қисм)

Маълумки, иқтисодий ўсишни таъминлаш ва аҳоли турмуш сифатини яхшилашнинг ҳуқуқий асослари давлатимизда қабул қилинган Конституциямиз ва унинг асосида қабул қилинган бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар ҳисобланади.

Бу борада айниқса Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тасдиқланган Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикасининг миллий стратегияси ҳам бу соҳани янада ривожлантиришнинг муҳим ҳужжатларидан бири бўлди. Аини вақтда Ўзбекистон Республикаси Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг 6 та асосий шартномаси, 4 та протоколига қўшилган бўлиб, иқтисодий ўсиш суръатлари таъминланмоқда ва ҳукумат томонидан уни мустақамлаш борасида янги устувор вазибаларнинг ижроси таъминланишига эришилмоқда.

Шу ўринда эътироф этиш керакки, иқтисодиётни тубдан ислоҳ қилишда ҳудудларнинг ижтимоий-иқтисодий тараққиётини ривожлантириш алоҳида аҳамият касб этади. Ҳар бир ҳудуднинг ўзига хос хусусиятларини, табиий ресурслар, демографик вазият, муъмурий-худудий тузилиши ва салоҳиятига қараб иқтисодий ривожлантириш талаб қилинади.

Бундан ташқари Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 08.августдаги “Ҳудудларнинг жадал ижтимоий-иқтисодий ривожланишини таъминлашга доир устувор чора- тадбирлар тўғрисида” ПҚ – 3182-сон қарори ҳудудларни комплекс ривожлантириш ва рақобатбардошлигини оширишнинг мақсадли йўналишларини тўғри белгилашда асос бўлди.

Мазкур қарорда “Ҳудудларни жадал иқтисодий ривожлантириш, шу жумладан, уларнинг табиий, иқтисодий ва инсон салоҳиятидан самарали фойдаланиш, қурилиши тугалланмаган объектлардан, фойдаланилмаётган ишлаб чиқариш ва ер майдонларидан оқилона фойдаланиш, маҳаллий

бюджетларнинг даромад қисми ва ҳудуднинг экспорт имкониятларини кенгайтириш, жойларда замонавий бозор инфратузилмасини ташкил этиш, хизмат кўрсатиш, туризм соҳаларини ривожлантириш, тадбиркорлик субъектларига амалий ёрдам кўрсатиш ҳамда янги иш ўринларини яратиш бўйича комплекс чора-тадбирларни амалга ошириш[5]” алоҳида белгилаб берилган. Шу асосида мамлакатда тадбиркорлик ташаббуслари ва лойиҳаларини жадал амалга оширишни ташкил этиш, аҳоли турмуш тарзи, фаровонлигини ва иш билан бандлигини ошириш, ҳудудларни жадал ва комплекс ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришни таъминлашда маҳаллий ижроя ҳокимияти органлари раҳбарларининг шахсий жавобгарлигини ошириш бўйича тизимли ишлар амалга оширилмоқда.

Манба ва адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 08.08.2017 йилдаги “Ҳудудларнинг жадал ижтимоий-иқтисодий ривожланишини таъминлашга доир устувор чора-тадбирлар тўғрисида” ПҚ – 3182-сон қарори. Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари тўплами. 2017 йил 32 (792) – сон, - 63 б.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 1 майдаги “Ҳудудларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришни рейтинг баҳолаш тизимини жорий этиш тўғрисида” ПҚ №4702. Lex.uz.
3. Н.В. Фадейкина, В.А. Воронов Финансовый контроль в сфере государственного сектора экономики. 2002. С.11.
4. Қ.Абдураҳмонов Меҳнат иқтисодиёти: Назария ва амалиёт / Дарслик. Қайта ишланган ва тўлдирилган 3-нашри. Т.: Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси «fAN» нашриёт давлат корхонаси, Т.: 2019. – 386 б.